

Mødet den 27. Marts 1920.

Fraværende: Christensen, Salling og Simonsen.

1. (J. Nr. 194⁵—1919). **Skrivelse fra »Den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914« angaaende Udbetaling af et Overskud paa 860 Kr. til Aarhus Kommune.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 605—1919). Meddelelse fra Skoledirektionen om **Beskikkelse af nogle Timelærere og Timelærerinder fra 1. April 1920.**

Følgende ansattes:

Som Timelærere: J. Sunesen, Aarhus, Ax. Jensen, do., M. A. Husby, do., Brandt Lassen, do., Kjærgaard Lauridsen, do., A. Johansen, do., J. Petersen, do., V. Andersen, do., J. Enemark, do. Blom Salmonsens, do., E. Jensen, Randers, og I. Kristensen, do.

Som Timelærerinder: N. Baadsgaard, Aarhus, G. Westergaard, do., F. Andersen, do., K. Petersen, do., M. Møller, do., I. Himmelstrup, do., A. Jensen, do. og M. Christensen, København.

Toges til Efterretning.

3. (J. N. 796—1919) Indenrigsministeriets Godkendelse af **Bortliciteringen af Renovationsarbejdet ved Garnisonssygehuset.**

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 797—1919). Meddelelse om Bevilling af **Statstilskud paa 3000 Kr. til Marselisborg Skole.**
Toges til Efterretning.
5. (J. Nr. 790—1919). **Regnskab for M. C. Lottrups Legat for 1918—19.**
Toges til Efterretning.
6. (J. Nr. 798—1919). Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Inventar om **Fastsættelse af Huslejen for de kommunale Beboelseshuse.**

Følgende Indstilling forelaa:

»Hoslagt fremsendes et af Stadsarkitekten udarbejdet Forslag til Fastsættelse af Huslejerne i de kommunale Ejendomme paa Marselisborg.

Forslaget tilstræber en ensartet gennemsnitlig Leje pr. m² Gulvflade, dog med tilbørlig Hensyntagen til Beliggenheden, Etagen o. s. v.

Ved Beregning af Opførelsessummen er tillagt 10 % for Kurstab og fradraget 1000 Kr. pr. Lejlighed (Kommunens sædvanlige Bidrag).

Man kommer derved til en Middelpris pr. m² Gulvflade af 14,11 Kr., hvilket giver følgende Lejesummer:

For en gennemsnitlig 2 Vær. Lejlighed 600 Kr.
pr. Aar.

For en gennemsnitlig 3 Vær. Lejlighed 924 Kr.
pr. Aar.

For en gennemsnitlig 4 Vær. Lejlighed 1380 Kr.
pr. Aar.

Udvalgets Flertal (P. Petersen og Salling) kan tiltræde dette Forslag medens Mindretallet (S. Petersen) forbeholder sig sin Stilling.«

P. Petersen forelagde Forslaget, som var fremkommet af 2 Grunde. For det første var det rigtigt, at Kommunens Ejendomme kom til at forrente sig nogenlunde, for det var af stor Betydning, naar man betænkte, at der blev bundet ca.

5 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. i disse Ejendomme. For det andet ønskede man at faa en mere ensartet Husleje. Nu var Forholdet saaledes, at i de først byggede Huse i Steinmannsgade kostede en 2 Værelsers Lejlighed 348 Kr., medens en tilsvarende Lejlighed ved Ingerslevs Boulevard vilde koste 849 Kr., altsaa en Forskel paa 500 Kr. I Gerlachsgade f. Eks. kostede en 2 Værelsers Lejlighed paa Solsiden 384 Kr., medens en tilsvarende paa den anden Side af Gaden kostede 720 Kr. Disse Forhold kunde ikke godt opretholdes, og det var et rent Lotteri, hvem der var saa heldig at faa en af de først byggede Lejligheder ved Dødsfald eller Bortflytning. Udvalgets Flertal foreslog derfor her at regne alle Kommunens Huse som en Enhed og beregne Lejen saaledes, at Ejendommene kunde svare sig. Det vilde selvfølgelig blive temmelig dyre Huslejer, og det kunde maaske knibe at faa Huslejenævnet til at godkende en saa stor Forhøjelse; men ved nærmere Eftertanke vilde Nævnet sikkert indse det retfærdige deri, da de sidst opførte Lejligheder ellers vilde blive saa meget dyrere, saa den gennemsnitlige Husleje blev ikke lavere af den Grund. Taleren anbefalede paa Hr. Sallings og egne Vegne den foreslaaede Huslejeregulering.

S. P e t e r s e n kunde ikke gaa med til Indstillingen paa Grund af det meget store Lejepaalæg i de først byggede Huse. Huslejenævnene godkendte næppe en saadan Forhøjelse, der vilde andrage ca. 80 %, og det kunde let faa farlige Konsekvenser andre Steder i Byen. De første Huse havde jo været langt billigere at opføre end de senere byggede, og Huslejen var tilmed lavt beregnet, saa der var maaske intet at sige til en rimelig Forhøjelse af disse Lejligheder lige saa vel

som af andre; men de Lejer, der var Tale om her, var af en Størrelse, som man hidtil ikke havde kendt her i Byen. Der var derfor al mulig Grund til at se lidt nøjere paa disse Tal og underkaste Forslaget en mere grundig Behandling. Det var jo almindeligt, ogsaa i private Huse, at de sidst byggede var de dyreste, og hvis en Mand f. Eks. byggede en Mansardlejlighed paa sin Ejendom, blev de andre Lejere i Huset jo ikke af den Grund straffet med en større Lejeforhøjelse. Taleren vilde foreslaa at udsætte Sagen og nærmere overveje, om der ikke kunde findes en mere rimelig Ordning.

Møller takkede Udvalgets Flertal, fordi de var fremkommet med Forslag om en mere retfærdig Fordeling af Huslejen i de kommunale Huse, for som Forholdet var nu, kunde det ikke vedblive at gaa. Naar det var gjort gældende, at den foreslaaede Leje var urimelig høj, kunde Taleren oplyse, at der var Ejendomme i København, hvor en 4 Værelsers Lejlighed kostede 2700 Kr., en 3 Værelsers 1600 Kr. og en 2 Værelsers 900 Kr. Det havde været rimeligere af Hr. S. Petersen at fremsætte et selvstændigt Forslag, saa man kunde se, hvad han vilde, i Stedet for det rent negative at forbeholde sig sin Stilling, selv om dette jo var det letteste. Selvfølgelig var det et betydelig Paalæg paa Huslejen, men de Folk, som boede i de først byggede Huse, havde haft en stor Fordel i de sidste Par Aar, og naar man tog Kommunens finansielle Stilling i Betragtning, kunde man ikke i Længden vedblive at have et aarligt Tab paa disse Ejendomme; der var ikke megen Mening i at laane Penge til 7 % og kun faa 5 % Rente af disse. Mange af de Folk, som boede i Kommunens Huse, trængte ikke til denne kommunale

Understøttelse, som de faktisk fik nu. Huslej-
nævnet vilde sikkert acceptere Forslaget, idet man
maatte gaa ud fra, at en Ejendom skulde kunne
forrente sig; vilde man ikke anerkende dette, kunde
Huslejeloven næppe blive opretholdt i sin nuvæ-
rende Skikkelse.

M o u s t e n fandt det rigtigst, at hele dette
Lejespørgsmaal blev ordnet saaledes, at de gamle
Ejendomme skulde afgive en Del af Lejeforhøj-
elsen til det offentlige, og dette saa blev anvendt
til Regulering af Lejen i de nye Ejendomme; men
dette Forhold var Kommunen jo ikke Herre over.
Det vilde vist blive nødvendigt at gaa til en Leje-
forhøjelse i Kommunens Ejendomme, saaledes at
de kunde forrente sig, men det gjaldt om at finde
det fornuftigste og retfærdigste Grundlag herfor.
Spørgsmaalet var saa først, hvad man skulde have,
for at en Ejendom kunde forrente sig, om det
skulde være 7 % eller 8 %; det maatte man først
blive enige om, saa blev man nok enige om Re-
sten ogsaa. Men der manglede en Opgørelse over,
hvad disse Ejendomme virkelig havde kostet Kom-
munen, for de Tal, der var opført her, var ikke
de rigtige. Det vilde vel nok blive nødvendigt at
forhøje Lejen i de først byggede Huse, saaledes
at de kunde forrente sig, men det var næppe
rigtigt at forhøje dem yderligere, for hvis dette
skulde føres ud i sine Konsekvenser, vilde det
betyde, at alle andre ældre Ejendomme skulde
stige tilsvarende. Taleren vilde støtte S. Petersens
Forslag om at udsætte Sagen til nærmere Under-
søgelse og Overvejelse.

M i k a e l J o h a n s e n kunde give Hr. Mou-
sten Ret i, at det var ikke de rigtige Tal, der forelaa
her, for der manglede i hvert Fald Renten af
Kommunens Tilskud til hver enkelt Lejlighed.

Men denne Forhandling vilde have Betydning ude i Byen, for deraf kunde man se, hvilke Priser Grundejerne for Tiden maatte regne med, og det burde Huslejenævnene erindre, naar de fastsatte Lejen i private Ejendomme. De ældre Lejligheder var ofte lige saa gode og lige saa godt vedligeholdte, og de burde derfor koste omtrent det samme. Hvis Kommunens Ejendomme skulde forrente sig, var 6 $\frac{1}{2}$ % ikke tilstrækkeligt, naar Kommunen maatte give 7 % af sine Penge, og ved Budgetbehandlingen var man ogsaa enige om, at der maatte en bedre Forrentning til.

Marthin Pedersen vilde støtte S. Petersens Forslag om at tage Sagen tilbage til nærmere Overvejelse. Men naar Kommunen nu engang var kommen ind paa Byggeri, og der var Udsigt til, at det blev nødvendigt at fortsætte dermed, for saa vidt man kunde, saa vilde det ogsaa være nødvendigt at forlange en Leje, som kunde give en forsvarlig Forrentning. Hvorvidt der skulde kræves 7 eller 8 %, kunde der tales om, naar de endelige Tal og Forhold kom frem. Paa den anden Side maatte man forstaa, at de Huslejer, der var Tale om her, var saadanne, at almindelige Mennesker ikke kunde betale dem, og der maatte saa paa en eller anden Maade skaffes noget Tilskud dertil; maaske det af Boligkommissionen fremsatte Forslag om en Afgift af overtallige Værelser kunde hjælpe noget i den Retning. Ellers var der næppe anden Vej at gaa end at tillade en vis Forhøjelse paa de almindelige Lejligheder, hvoraf saa en Del skulde afgives til Nedskrivning af Lejen i de nye Ejendomme, uanset om det var kommunale eller private. Taleren kunde ikke erkende, at Huslejeloven var en Hindring for at bygge, for

enhver Bygherre havde Ret til selv at fastsætte Lejen første Gang, Husene lejedes ud.

Brøndum fandt det ogsaa rigtigst at tage Sagen tilbage og lade Udvalget fremkomme med en nærmere Beregning og Redegørelse. Man kunde ikke slaa alle ældre og nye Lejligheder i samme Hartkorn, og at forhøje de først byggede af Kommunens Lejligheder udover en rimelig Forrentning, vilde have en meget uheldig Virkning, for der burde vedblivende være nogen Forskel, efter hvad Ejendommene havde kostet. Staten blev vist nødt til at gribe ind og give Lovregler for en Forhøjelse af de gamle Ejendomme, som kunde komme de nye til gode. Man kunde maaske ogsaa gaa andre Veje, f. Eks. yde nogen mere Støtte til Byggeriet, ikke alene ved Tilskud, men ogsaa ved at fremskaffe billigere Materialier, Transport o. s. v. Kommunen havde nu ikke saa faa Biler, og man kunde maaske gaa til at lade disse besørge Kørsel med Materialier o. lign., saa længe al anden Kørsel var saa urimelig dyr.

P. Petersen hævdede, at de opførte Tal var saa nøjagtige, som de kunde udregnes; men hvis Meningen var, at det var for lidt at regne med $6\frac{1}{2}$ %, eller at man ikke maatte fradrage de 1000 Kr. pr. Lejlighed, saa blev der næppe Strid herom. Taleren havde i sin Tid i Byraadet foreslaaet at sætte Lejen efter en Forrentning af $6\frac{1}{2}$ %, og de Herrer, som dengang stemte Forslaget ned og vedtog 5 %, var Skyld i det store Tab. Taleren kunde ikke indse, at der var noget galt i at forhøje Lejen i de først byggede Huse til Fordel for de senere byggede, thi de første Lejere havde ingen som helst Adkomst til at bo billigere end de øvrige, medens man saa til Gengæld straffede dem, der længst havde holdt sig

klar af Kommunen, og hvis man ikke gik til en Regulering, vilde det blot sige, at Huslejen i de sidst opførte Huse blev endnu større. Taleren syntes, at Hr. S. Petersen havde haft Tid nok til at forelægge et særligt Forslag, idet det foreliggende Forslag var blevet fremsat i Udvalget for 3—4 Uger siden.

F o r m a n d e n gjorde opmærksom paa, at man kunde gøre meget, naar man havde Penge nok; men det havde man ikke, og det maatte alle Byraadets Medlemmer regne med. Hr. Mikael Johansen havde talt om, at hvis de nye Lejligheder skulde forhøjes, maatte de gamle ogsaa stige, naar de var lige saa gode. Men Taleren vilde haabe, at Huslejenævnene saa maatte blive siddende en god Tid endnu og vide at forhindre noget saadant, for det var der ikke Spor af Mening i. Loven om overtallige Værelser vilde næppe komme til at give noget nævneværdigt, saa maatte man gaa til en almindelig Lønforhøjelse tillige med en Afgift heraf til det offentlige. Taleren havde ikke været til Stede, da Byraadet vedtog en Forrentning af 5 %; men dengang var der ingen, der tænkte sig, at Kommunen skulde vedblive at bygge, og siden havde Taleren gentagne Gange anmodet Udvalget om at komme med Forslag til en anden Administration af de kommunale Ejendomme. Taleren vilde henstille til Udvalget, før det igen kom med Forslag, at søge Oplysninger om, hvorledes saadanne Ejendomme forrentede sig i andre Byer, baade de kommunale og Boligforeningernes, og ligeledes spørge Boligforeningerne her i Byen, hvorledes de administrerede deres Ejendomme. Fik man først dette Spørgsmaal om Forrentningen klaret, kom man nok overens om Resten.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

7. (J. Nr. 771—1919). **Andragende fra Fagskolen for Haandværkere og mindre Industridrivende om Tilskud til Skolens Drift.**

Budgetudvalget kan ikke anbefale Andragendet.
Kunde ikke bevilges.

8. (J. Nr. 700—1919). **Andragende fra Menighedsraadet for Christianskirkens Distrikt om Bevilgning af Brændsel og Belysning til Søndagsskole for Børn, Ungdomsmøder o. lign.**

Budgetudvalget kan ikke anbefale Andragendet.
Formanden oplyste, at det vilde dreje sig om godt 300 Kr. Men man havde ikke nogen saadan Post paa Budgettet, og Budgetudvalget holdt paa, at man ikke kunde fremkomme med nye Bevillinger.

Kunde ikke bevilges.

9. (J. Nr. 10²⁸—1919). **Valg af et Medlem til Sven-deprøvekommissionen i Stedet for afdøde Malermester I. C. Petersen.**

Blikkenslagermester Salling valgtes.

10. (J. Nr. 2⁴²⁴—1919). **Andragende om Dispensation fra Bygningslovens § 21 for Brammersgade Nr. 4.**
Anbefaledes.

11. (J. Nr. 2⁴²¹—1919). **Andragende om Dispensation fra W. C. Regulativet for Mejlgade Nr. 27—29.**
Bevilgedes.

12. (J. Nr. 563—1919). **Indstilling fra Havneudvalget angaaende Havne- og Brotaksten for 1920—25.**

Følgende Indstilling forelaa:

»Under 18. d. M. har Ministeriet for offentlige Arbejder tilbagesendt det af Byraadet indsendte Forslag tll Havne- og Brotakst for Aarhus Havn for 1920—25 med Anmodning om, at der paa Grundlag af et nyt, med Skrivelsen fulgt Normalskema, som afviger fra det af Ministeriet tidligere udsendt og i Hovedsagen

stemmer med et af Sammenslutningen af danske Havne fremstillet Skema, maa blive udarbejdet et ændret Forslag, saaledes at Taksterne, for at Konkurrence mellem Havnene paa Afgiftsomraadet saa vidt muligt kan undgaas, i alt væsentligt ere i Overensstemmelse med de for de øvrige jyske Købstadshavne foreslaaede.

Et i Henhold til denne Ministeriets Anmodning udarbejdet Forslag tillader Havneudvalget sig hermed at fremsende, idet man bemærker følgende:

Den Ruteskibe tidligere tilstaaede Begunstigelse med Hensyn til Skibsafgiften bortfalder fremtidig efter Ministeriets Skema.

Overliggeafgift formenes vedblivende, i Stedet for at indskrænkes til udenbys Fartøjer eller til Sommerhølvaret, at burde, som efter den nu gældende Takst afkræves alle Skibe til alle Tider, naar de henligge ikke 6 men 3 Uger i Havnen.

For indenbys Lystfartøjer af over 4 Tons er under I A 1 e fastsat en Aarsafgift, saa at de fritages for at betale hver Gang, hvad de maaske ogsaa i Henhold til I A 3 g vilde kunne modsætte sig.

For skadelidte Skibe og Varer fra saadanne har man fulgt Ministeriets Skema.

Iøvrigt er de i Teksten bibeholdte Ændringer i dette Skema i Hovedsagen enten af lokal Karakter eller saadanne, som Ministeriet tidligere har approberet for den nugældende Havne- og Brotakst.

Med Hensyn til Taksternes Beløb, ere disse for Skibsagifternes Vedkommende alle i Overensstemmelse med det paa jyske Havnebestyrelsens Møde den 16. December f. A. diskuterede og antagelig af de andre jyske Havne fore-

slaaede, naar Hensyn tages til, at Skibsafgiften for udenbys Skibe, 23 Ø., forøges med 2 Ø. i Litzenpenge, som ikke betales i andre Havne. Ligeledes er for Vareafgifternes Vedkommende Satserne for samtlige Hovedartikler Kul, Korn, Oliefrø, Foderstoffer, Tømmer & Træ, Gødningsstoffer, Petroleum o. s. v. efter Ministeriets Forlangende bragt i Overensstemmelse med det paa det omtalte Møde foreslaaede, uagtet dette for nogle Satser har medført en Forhøjelse med 150 %. Derimod har man for en Del Artikler af mindre Betydning, som ingen Inflydelse kan have paa Konkurrencen mellem Havnene og ved tidligere Takstreversioner ere ansatte af hver Havnebestyrelse for sig, kun foretaget enkelte Ændringer, men iøvrigt bibeholdt de i det tidligere indsendte Forslag angivne Satser, hvoraf i Forvejen flere vare forhøjede 150 % eller mere i Forhold til Satserne i Taksten for 1915—20. For at Satsen for Manufakturvarer, der i Ministeriets Skema er henført til »alle andre Varer«, kan blive saa høj som ønsket, har man tilføjet en særlig Post derfor, idet man ikke har anset det rigtigt for »alle andre Varer i Kolli med bekendt Indhold, at ansætte den højeste Afgift, eftersom der under denne Post ikke indbefattes Varer, der bør betale mere end andre, men alle saadanne, som ikke ere specielt anførte, fordi ikke alt kan medtages.

Idet Havneudvalget forventer, at nærværende Forslag, hvis Takster saaledes i alt væsentligt er i Overensstemmelse med de af de øvrige jyske Købstadhavnes antageligt foreslaaede, maa kunne approberes uden yderligere Ændringer af Ministeriet, tillader man sig, da den gældende Havne- og Brotakst udløber den 1. April

d. A., at anmode det ærede Byraad om Sagens Fremsendelse til Ministeriet snarest belejligt.*

F o r m a n d e n forelagde Indstillingen og gennemgik de væsentligste Ændringer i det tidligere indsendte Forslag.

B e c h antog, at denne Sag hermed var afgjort. Men Taleren vilde udtale en alvorlig Beklagelse af Ministeriets Stilling i denne Sag af 2 Grunde: For det første var det en stærk Indgriben i Havnens Selvbestemmelsesret, og denne Indgriben var tilmed sket paa Basis af Indstillinger fra konkurrerende Havne. Dersom Ministeriet havde kritiseret Havnens Forslag til Budget eller lignende, var Forholdet et andet, men her var Tale om, at konkurrerende Havne slog sig sammen for at forhindre Aarhus Havn i at lukrere i Kraft af sin gode Administration, sin centrale Beliggenhed og sine gode naturlige Betingelser. Naar man saa samtidig i Aviserne læste, at Borgmestre fra andre Byer rejste til Ministeriet for at søge at faa Skibe, der var bestemt til Aarhus, trukket til andre Havne, saa var man saa langt ude i Konkurrencen, at man maatte sige, at Ministeriet hjalp de andre Havne paa Aarhus Havns Bekostning. For det andet maatte det beklages, at i en Tid, hvor alt blev dyrere og dyrere, gik Ministeriet selv i samme Retning. Udvalget havde vist, at det kunde administrere og foretage de nødvendige Udvidelser af Havnen med de Takster, som var indsendt; men Ministeriet forlangte højere Takster og paaførte derved Varerne en Fordyrelse til Skade for Samfundet i sin Helhed. Af disse to Grunde burde Byraadet udtale en alvorlig Beklagelse over, at Ministeriet her havde handlet imod Aarhus Bys og Havns Interesser.

Formanden kunde som Formand for Havneudvalget og Byraadet give Ingeniør Bechs Udtalelser sin fulde Tilslutning.

Mikael Johansen kunde ogsaa slutte sig til Hr. Bechs Udtalelser. Det var Taleren bekendt, at Borgmesteren havde kæmpet en ihærdig Kamp for at gennemføre, hvad Aarhus Havn ønskede, og fra flere Sider indenfor Havnensammenslutningen havde man indrømmet, at Aarhus havde Ret. Det var beklageligt, at man ikke kunde opretholde det kommunale Selvstyre netop i en Havn som Aarhus; men der var jo ikke meget, der hed Selvstyre i vore Tider.

Brøndum vilde ligeledes give Hr. Bechs Udtalelser sin fulde Tilslutning og tillige pointere, at det var absolut urimeligt, at en saa godt beliggende og vel indrettet Havn som Aarhus skulde være tvungen til at tage saa høje Priser, for at daarligere Havneanlæg derved kunde komme til at forrente sig.

Brauner havde ved 1. Behandling udtalt, at saa vigtige Varer for Samfundet som Korn, Kul, Trælast o. s. v. ikke maatte fordyres mere, end Havnens Tarv krævede. Det var Taleren ufatteligt, at Ministeriet kunde forlange, at en saadan unødvendig Fordyrelse skulde finde Sted, og det kunde kun forstaas, naar man vidste, at Udgangspunktet var Ønsket om at skade Aarhus og dens Havn, saa det maatte nærmest kaldes en direkte Forfølgelse. Det var beklageligt, hvis man skulde være nødt til at stemme for et saadant Forslag.

Formanden vidste ikke, hvad der vilde ske, hvis Byraadet fastholdt sit tidligere Forslag.

Bech spurgte, hvad der vilde ske, hvis ingen af Medlemmerne stemte for det foreliggende Forslag.

Formanden: Saa maa vi fastholde vort tidligere Forslag.

Forslaget forkastedes enstemmigt, hvorved Byraadet fastholdt sit oprindelige Forslag.

13. (J. Nr. 496—1919). **Meddelelse fra Formanden vedrørende Mødet i København angaaende Optagelse af Kommunelaan.**

Formanden meddelte, at flere Kommuner, hvoriblandt Aarhus, ikke var gaaet med til det omtalte Kommunelaan. Dette var sket i god Forstaaelse med de øvrige Kommuner, idet man vedtog, at de, der mente at kunne klare sig med de hjemlige Forhold, trak sig tilbage, saaledes at der blev mere til de andre Kommuner. Aarhus søgte dog fremdeles i Fællesskab med de øvrige Kommuner et fast Laan, naar Tiden dertil var inde, altsaa naar Forholdene paa Pengemarkedet blev saadan, at det var tilraadeligt at stifte et fast Laan paa længere Aaremaal. Købstadforeningen vilde fremdeles bestræbe sig for at skaffe et saadant fast Kommunelaan til Veje.

Toges til Efterretning.
